

***Terorisma finansēšanas novēršanas
stratēģija 2019. – 2021. gadam***

Saturs

1. Stratēģijā lietotie termini	3
2. Ievads	5
3. Terorisma finansēšanas novēršanas stratēģijas izstrādes mērķis	6
Tuvākajā laikā sasniedzamie mērķi	6
Stratēģijas vidēja termiņa mērķi	6
4. Apdraudējuma raksturojums.....	8
Starptautisko terorisma draudu raksturojums.....	8
Terorisma finansēšanas radītie draudi	8
Situācija Latvijā terorisma jomā	9
Situācija Latvijā terorisma finansēšanas novēršanas jomā	10
TF/PF risku ziņojumā identificētie draudi/riski un ievainojamība	10
5. Terorisma finansēšanas novēršanas stratēģiskie pamatprincipi	13
Starptautiskajām tiesību normām un nacionālajai specifikai atbilstošs tiesiskais ietvars	13
Starptautiskā sadarbība.....	14
Starpinstitūciju sadarbība	14
Izpratnes palielināšana	16
Uz kvalitatīvu draudu novērtējumu balstīta pieeja	17
Identificēto ievainojamību novēršana	18
Efektīva novēršanas un reaģēšanas pasākumu plānošana	19
6. TF novēršanas stratēģijas apstiprināšana un ieviešana.....	20
Apstiprināšana.....	
Ieviešana	

1. Stratēģijā lietotie termini

FID	Finanšu izlūkošanas dienests (iepriekš Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienests (Kontroles dienests))
VDD	Valsts drošības dienests (iepriekš (pirms 2019.gada 1.janvāra) Drošības policija)
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
FSAP	Finanšu sektora attīstības padome
TF novēršanā iesaistītās institūcijas	1) NILLTPFNL 3.pantā minētie likuma subjekti, 2) NILLTPFNL 45.pantā minētās uzraudzības un kontroles institūcijas, 3) FID, 4) operatīvās darbības subjekti, 5) izmeklēšanas iestādes, 6) prokuratūra, 7) tiesa.
NILLTPFNL	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums
Pasākumu plāns	MK rīkojums Nr.512 "Par Pasākumu plānu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai laikposmam līdz 2019. gada 31.decembrim"
NRA	Nacionālais risku novērtējums (<i>National Risk Assessment</i>)
TF	Terorisma finansēšana
PF	Proliferācijas finansēšana
Proliferācija	Masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanas, glabāšanas, pārvietošanas, lietošanas vai

	izplatīšanas darbības, kuras saistītas ar tādu līdzekļu nodrošināšanu vai finanšu pakalpojumu sniegšanu, kuras pilnīgi vai daļēji tiek izmantotas kodolieroču, ķīmisko vai bioloģisko ieroču un to piegādes līdzekļu, kā arī saistīto materiālu (ieskaitot abas tehnoloģijas un divējāda lietojuma preces, kas tiek izmantotas nelikumīgiem mērķiem) ražošanai, iegādei, iegūšanai īpašumā, izstrādei, eksportam, pārkraušanai, tirdzniecības starpniecībai, transportēšanai, pārsūtīšanai, izejvielu uzkrāšanai vai izmantošanai, izdarot valsts tiesību aktu pārkāpumus vai attiecīgos gadījumos nepildot piemērojamās starptautiskās saistības.
TF/PF risku ziņojums	Nacionālais terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas risku ziņojums par 2017.-2018.gadu
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ES	Eiropas Savienība
NVO	Nevalstiskās organizācijas (biedrības, nodibinājumi, reliģiskās organizācijas un arodbiedrības ¹)
Moneyval	Eiropas Padomes ekspertu komiteja naudas atmazgāšanas novēršanas pasākumu un terorisma finansēšanas novērtējumam
FATF	Finanšu darījumu darba grupa (<i>Financial Action Task Force</i>)
Daesh	Teroristiskā organizācija <i>Islamic State</i> ; zināma arī kā ISIS vai ISIL. <i>Daesh</i> ir starptautiski pieņemts šīs organizācijas apzīmējums

¹ Šīs stratēģijas ietvaros paredzētie pasākumi galvenokārt attiecas uz tām NVO, kuras var tikt izmantotas TF nolūkos.

2. Ievads

2.1. 2018.gada 23.augustā *Moneyval* publicēja 5.kārtas ziņojumu par Latviju, kurā cita starpā tika analizēta Latvijas TF novēršanas sistēma un tika sniegtas vairākas rekomendācijas TF novēršanas uzlabošanai.

2.2. Reaģējot uz *Moneyval* ziņojumā sniegtajām rekomendācijām, tika apstiprināts un tiek īstenots Pasākumu plāns, kurā paredzēto uzdevumu izpildes koordināciju veic FSAP.

2.3. Ņemot vērā to, ka TF novēršanā ir iesaistītas vairākas valsts institūcijas, kuras katra pilda noteiktus uzdevumus savas kompetences ietvaros, šī dokumenta mērķis ir definēt vienotus TF novēršanas pamatprincipus, kas ir kopīgi visām minētajām institūcijām un nodrošinās TF novēršanas pasākumu stratēģisko virzību.

2.4. Šī stratēģija un tajā noteiktie stratēģiskie īstermiņa un vidēja termiņa mērķi kopumā paredz rīcību vairākos virzienos nolūkā pilnveidot TF novēršanas sistēmu, stiprināt Latvijas spējas cīņai ar TF un nodrošināt Latvijas starptautiskās reputācijas uzlabošanu.

2.5. 2017.gada 21.martā Ministru kabineta apstiprinātajā Finanšu sektora attīstības plānā 2017.-2019.gadam definētais mērķis: attīstīt stabilu, drošu un starptautiski konkurētspējīgu finanšu sektoru ar inovatīvu finanšu pakalpojumu pieejamību, kas nodrošina ilgtspējīgu Latvijas tautsaimniecības izaugsmi, atbilst arī šīs stratēģijas vidēja termiņa mērķiem.

3. Terorisma finansēšanas novēršanas stratēģijas mērķi

3.1. Saskaņā ar FATF Konsolidēto stratēģiju² cīņai ar TF ir jāapgrūtina iespējas teroristiem iegūt, pārvietot un izmantot finanšu līdzekļus vai citas materiālas vērtības. Šajā dokumentā apkopotie stratēģiskie pamatprincipi ir orientēti uz šī mērķa sasniegšanu. Šīs stratēģijas galvenais uzdevums ir veicināt koordinētu un līdz ar to pēc iespējas efektīvu neatliekamo uzdevumu izpildi, kā arī TF novēršanas pasākumu vidēja termiņa attīstību un pēctecību.

Tuvākajā laikā (viena gada laikā pēc stratēģijas apstiprināšanas) sasniedzamie mērķi

3.2. Stratēģija nodrošina, ka visas TF novēršanā iesaistītās institūcijas kopā un katra atsevišķi apzinās veicamo pasākumu mērķi un nozīmīgumu. Galvenie mērķi, kas būtu jāsasniedz iespējami īsākā laikā, ir šādi:

- TF novēršanā iesaistīto institūciju izpratnes palielināšana par TF riskiem, draudiem un ievainojamību;
- starpinstitūciju sadarbības uzlabošana;
- NRA un citos nacionāla rakstura dokumentos, kas raksturo riskus finanšu sektorā, identificēto TF risku un ievainojamību mazināšana;
- pilnveidojot tiesību aizsardzības, uzraudzības un kontroles institūciju sadarbību, izveidojot efektīvu ar TF novēršanu saistītās informācijas apmaiņas platformu.

Stratēģijas vidēja termiņa mērķi

3.3. Stratēģijas vidēja termiņa mērķis ir koordinēti panākt būtisku progresu TF novēršanas uzlabošanā Latvijā, kā arī nodrošināt šīs sistēmas pastāvīgu un mērķtiecīgu attīstību.

3.4. Vidējā termiņā ir nepieciešams nodrošināt efektīvu Latvijas TF novēršanas sistēmu, lai mazinātu TF riskus. Ar

² Consolidated FATF Strategy on combating terrorist financing (2016)

pieņemto un plānoto pasākumu ieviešanu jāpaaugstina Latvijas reputācija starptautiskajos finanšu tirgos, tādējādi veicinot sekmīgāku investīciju piesaisti.

3.5. TF novēšanā iesaistītajām institūcijām jāattīsta koordinēta un efektīva sadarbība, veicot TF novēršanas pasākumus, kā arī atbilstoši kompetencei, reaģējot uz aizdomīgu darījumu pazīmēm.

4. Apdraudējuma raksturojums

Starptautisko terorisma draudu raksturojums

4.1. Terorisms joprojām ir viens no galvenajiem apdraudējumiem Eiropas un arī citu pasaules valstu drošībai. Teroristisku darbību pamatā visbiežāk ir personas vai personu grupas neapmierinātība ar noteiktiem apstākļiem. Šī neapmierinātība ar laiku var novest līdz radikalizācijai un terorismam.

4.2. Savu mērķu sasniegšanai teroristi pastāvīgi meklē jaunus veidus, kā veikt uzbrukumus, nepiesaistot drošības un tiesību aizsardzības dienestu uzmanību. Atsevišķos gadījumos, kā, piemēram, *Daesh*, teroristi pārņem savā kontrolē teritorijas, kurās sagatavo kaujiniekus, slēpj līderus un veic nelikumīgas darbības finansējuma iegūšanai (piemēram, ieroču, narkotiku un cilvēku kontrabandu un tirdzniecību).

4.3. Šobrīd divi nozīmīgākie teroristu grupējumi ir *Daesh* un AQ, kā arī ar tām saistītās kaujinieku grupas dažādās pasaules valstīs. Šie grupējumi sniedz finansiālu atbalstu gan citām teroristu grupām, gan arī individuāliem atbalstītājiem vardarbīgu aktivitāšu veikšanai. *Daesh* un AQ kaujinieku kontrolē arī pašlaik ir teritorijas vairākās pasaules valstīs, kur notiek bruņotie konflikti (Sīrijā, Irākā, Afganistānā, Pakistānā, Jemenā, Ēģiptē, Lībijā, Nigērijā, Somālijā un Mali). Eiropā dzīvojošie radikāļi savās darbībās iedvesmojas no *Daesh* un AQ, kā arī citām vardarbību attaisnojošām ideoloģijām, lai veiktu teroristiskas darbības.

Terorisma finansēšanas draudi

4.4. Teroristi pastāvīgi meklē jaunus veidus, kā materiāli nodrošināt savas darbības. Katrai teroristiskai darbībai ir noteiktas izmaksas. TF rezultātā iegūtos līdzekļus teroristi izmanto, lai finansētu:

- teroristisko organizāciju darbību,
- ārvalstu kaujinieku ceļošanu un iesaistīšanos bruņotajos konfliktos,
- teroristu uzbrukumus sagatavošanu,

- jaunu dalībnieku rekrutēšanu,
- sadarbības ar citiem grupējumiem nodrošināšanu,
- ikdienas izdevumus.

4.5. Bez tiešu teroristisku darbību veikšanas teroristiem finanšu līdzekļi ir nepieciešami arī, lai:

- izplatītu propagandu,
- vervētu jaunus atbalstītājus,
- slēptu teroristu kaujiniekus,
- iegādātos viltotus dokumentus, kā arī ieročus.

4.6. Finansējuma piesaistei un citu taktisko mērķu sasniegšanai teroristu grupas var sadarboties ar organizētās noziedzības grupējumiem. Sadarbības rezultātā gūto peļņu teroristu grupas izmanto savas darbības finansēšanai.

4.7. Eiropas drošības dienestu vērtējumā ziedojumu vākšana TF nolūkos tiešsaistē tuvākajā laikā kļūs nozīmīgāka un organizētāka. Bruņoto konfliktu teritorijās esošie ārvalstu kaujinieki sadzīves izdevumu segšanai piesaista finansējumu no saviem radniekiem, draugiem un kontaktpersonām izcelsmes valstīs. Šī nauda tālāk tiek izmantota terorisma finansēšanai.

Situācija Latvijā terorisma jomā

4.8. Terorisma draudu līmenis Latvijā ir zems. Tas iepriekš nekad nav mainījies, un arī pašlaik nav pazīmes, kas liecinātu par nepieciešamību to mainīt pārskatāmā nākotnē. Latvijā nav notikuši ar terorismu saistīti incidenti, kā arī mūsu valstī nav konstatēta teroristu organizāciju darbība.

4.9. Latvijā ir konstatētas personas, kuru pieņemtā islāma ideoloģija un paustie uzskati norāda uz radikalizācijas riskiem. Latvijas iedzīvotāji ir pievienojušies *Daesh* un to sastāvā veikuši terorisma atbalsta aktivitātes. Pastāv risks, ka šīs personas var izmantot savus kontaktus Latvijā, lai piesaistītu finansējumu teroristisku darbību veikšanai. Jāatzīmē, ka ārvalstu teroristu ieceļošanas iespēja Latvijā un iesaistīšanās vardarbīgās vai terorisma atbalsta aktivitātēs šobrīd ir vērtējama kā zema.

4.10. Latvijas iedzīvotāju iespējamā radikalizācija dažādu vardarbību attaisnojošo ideoloģiju ietekmē šobrīd ir

nozīmīgākais ar terorismu saistītais risks. Atsevišķas personas, kuras ir izrādījušas radikalizācijas pazīmes un izteikušas atbalstu teroristu grupām, var iesaistīties ārvalstīs bāzētu teroristu atbalstīšanā.

4.11. Latvijā dzīvojošo musulmaņu interesi par teroristu ideoloģiju ir veicinājuši radikālās islāma interpretācijas sludinātāju un teroristisko grupējumu izplatītie propagandas materiāli, kā arī studijas valstīs, kurās ir izplatīta radikāla islāma interpretācija. Radikalizācijas riskam var būt pakļauti dažādu sociālo grupu pārstāvji, neatkarīgi no dzimuma, vecuma, etniskās izcelsmes vai profesionālās nodarbošanās.

Situācija Latvijā terorisma finansēšanas novēršanas jomā

4.12. Līdz šim Latvijā nav identificēti TF gadījumi. Identificēto aizdomīgo darījumu analīze ne reizi nav apstiprinājusi aizdomas par TF gadījumiem. Latvijā esošo NVO iesaistīšanās TF darījumos līdz šim nav konstatēta. Tāpat nav konstatēta arī Latvijā esošo NVO saistība ar kādu teroristisko organizāciju vai grupējumu.³

4.13. Tajā pašā laikā ir identificēti vairāki draudi, riski un arī ievainojamības, kuras rada iespējas izmantot Latvijas finanšu sistēmu TF nolūkiem.

TF/PF risku ziņojumā identificētie draudi/risks un ievainojamība

4.14. TF draudi/risks:

- kopumā nacionālie TF draudi tika novērtēti kā vidēji un ievainojamība - kā vidēji zema;
- TF risks ir vērtējams kā vidēji zems/vidējs
- statistika par FID izdotajiem rīkojumiem par finanšu līdzekļu iesaldēšanu TF gadījumos liecina, ka Latvijas finanšu sistēma var tik izmantota TF darījumiem, tomēr

³ Komentārs: no Latvijas finanšu iestādēm apkopotās informācijas analīze liecina, ka 98% NVO veikto darījumu ir iekšzemes. Turklāt lielākā daļa no 2% starptautisko darījumu ir veikti ar ES valstīm. Vienlaikus tika konstatēts, ka starptautisko darījumu summas vidēji ir ievērojami lielākas, nekā iekšzemes darījumos.

līdz šim izdoto rīkojumu skaits un iesaldēto līdzekļu apjoms apliecina, ka šis drauds/risks ir zems;

- nozīmīgākais draudu faktors: Latvijas iedzīvotāju iespējamā radikalizācija un pievienošanās teroristiskiem grupējumiem, kā arī radikalizētu personu iespējamā iesaiste terorisma atbalsta aktivitātēs, tostarp TF;
- Latvijas ģeogrāfiskais izvietojums un fakts, ka Latvija atrodas tranzīta ceļā no austrumiem uz rietumiem, rada risku, ka Latvijas finanšu sistēma var tikt izmantota kā starpposms TF darījumos;
- Latvijas robeža ar Krieviju un Baltkrieviju ir ārējā ES robeža, tādēļ pastāv risks, ka pāri robežai abos virzienos var tikt pārvietoti finanšu līdzekļi skaidrā naudā, dārgmetālu vai citā formā, kas paredzēti TF nolūkiem.⁴

4.15. Citi draudi/riski:

- radikalizēto Latvijas iedzīvotāju pašfinansēšanās vai līdzekļu iegūšana no ģimenes locekļiem, citiem tuviniekiem;
- kredītiestāžu un maksājumu iestāžu finanšu pakalpojumu iespējamā izmantošana TF nolūkos;
- NVO līdzekļu izmantošana TF nolūkos;
- Latvijas finanšu sistēmas kā starpposma izmantošana TF darījumu ķēdē;
- darījumi ar virtuālajām valūtām TF nolūkos.

4.16. Saskaņā ar draudu/risku novērtējumu ir maz ticams, ka Latvija varētu būt TF līdzekļu izcelsmes vai darījumu mērķa valsts. Draudu analīzes rezultāti liecina, ka pastāv daudz lielāka iespējamība, ka Latvija varētu kļūt par TF darījumu tranzīta valsti.

4.17. Ievainojamība:

- Latvijas finanšu pakalpojumu sniedzēji var tikt izmantoti TF darījumos, tostarp neliela apjoma darījumos;

⁴ Komentārs: saskaņā ar TF/PF risku ziņojumu lielākā daļa banku sektora klientu pārrobežu maksājumi tiek veikti uz vai no Krievijas. Turklāt lielu daļu no pārrobežu darījumiem uz Krieviju veic Latvijas banku ārvalstu klienti.

- Latvijas finanšu sistēmas kā tranzīta posma izmantošana darījumos, kas saistīti ar TF;
- saskaņā ar TF/PF risku ziņojumu FKTK regulāri konstatē nepilnības Latvijas finanšu sektora automatizētajās iekšējās kontroles sistēmās vai trūkumus klientu izpētē, kas samazina TF gadījumu identificēšanas efektivitāti;
- nebanku sektorā ne vienmēr tiek izmantoti pieejamie tehnoloģiskie risinājumi klientu pārbaudei;
- nebanku sektorā nodarbināto zināšanas par TF draudiem/riskiem ir nepilnīgas;
- finanšu pakalpojumi, ko iespējams saņemt neklātienē, rada anonimitātes un krāpšanas riskus, kā rezultātā nauda var tikt nodota trešajai personai; šādi pakalpojumi ir viegli un ātri pieejami, un nav skaidrs iegūto līdzekļu izlietošanas mērķis;
- NVO pastāv iespēja brīvi saņemt ziedojumus, kuru avoti netiek uzskaitīti, un kuru izlietojums tiek kontrolēts nepietiekami;
- NVO Latvijā nav NILLTPFNL subjekti. To uzraudzību un kontroli veic VID, tomēr tā nav pietiekama un vispusīga, jo attiecas tikai uz nodokļu režīma ievērošanu.⁵

⁵ Komentārs: saskaņā ar FATF materiāliem augstam TF riskam ir pakļautas reliģiskās, labdarības, sociālās palīdzības sniegšanā iesaistītās, izmitināšanas, veselības aprūpes un izglītības jomā darbojošās NVO. Latvijā ir vērojama tendence, ka šādu NVO skaits turpina pieaugt. Izņēmums ir reliģiskās NVO – to skaits samazinās.

5. Terorisma finansēšanas novēršanas stratēģiskie pamatprincipi

5.1. Šajā dokumentā definētie TF novēršanas pamatprincipi attiecas uz visām TF novēršanā iesaistītajām institūcijām.

Starptautiskajām tiesību normām un nacionālajai specifikai atbilstošs tiesiskais ietvars

5.2. TF novēršanā iesaistītajām institūcijām jāturpina pilnveidot nacionālais regulējums saskaņā ar izmaiņām starptautiskajās tiesību normās, kas skar pretterorisma, tostarp terorisma finansēšanas novēršanas, jomu, kā arī ņemot vērā pastāvošos vai iespējamos nākotnes riskus.

5.3. Arī starptautisko organizāciju rekomendācijas, vadlīnijas, pētījumi, vērtējumi, ieteikumi un citi avoti var dot pienesumu pilnvērtīgāka nacionālā regulējuma izveidei.

5.4. Nacionālā regulējuma pilnveidē jāņem vērā starptautiskās tiesību normas, starptautiski akceptēti standarti un izvirzītie mērķi, vienlaikus ņemot vērā nacionālo apdraudējuma raksturojumu, lai primāri risinātu identificēto nacionālo draudu/risku un ievainojamību novēršanu.

5.5. TF novēršanā iesaistītajām institūcijām proaktīvi jāapzina iespējamais nacionālā regulējuma uzlabojumus un ar tiem jāiepazīstina citas institūcijas atbilstoša sadarbības formāta ietvaros.

5.6. Par atbalstāmu uzskatāma gan nacionāla līmeņa, gan individuālu iestāžu līdzdalība starptautisko tiesību normu, standartu, vadlīniju, rekomendāciju un citu materiālu izstrādē. Tas veicinās zināšanu un pieredzes uzkrāšanu, kas noderēs nacionālās tiesiskās bāzes attīstīšanā.

5.7. Viens no finanšu nozares sektoriem, kurā pastāv izteikts tiesiskā regulējuma trūkums, ir darījumi ar virtuālajām valūtām. Nepieciešams izveidot atbilstošu tiesisko regulējumu,

kas iekļauj kontroles un uzraudzības noteikšanu un sniedz iespējas novērst esošos TF draudus/riskus.⁶

5.8. Nepieciešams pārskatīt tiesisko regulējumu attiecībā uz Latvijas NVO darbību, īpaši attiecībā uz informācijas iegūšanu par ziedojumu avotiem un tā izlietojumu un atbilstību NVO darbības mērķiem. Papildus tam nepieciešams arī nodrošināt atbilstošu regulējumu, kas nosaka pietiekamu un vispusīgu NVO darbības uzraudzību un kontroli.

Starptautiskā sadarbība

5.9. TF novēršanas pasākumos iesaistītajām institūcijām ir aktīvi jāiesaistās dažādos starptautiskās sadarbības formātos un informācijas apmaiņas procesos, lai pastāvīgi sekotu līdzi starptautiska līmeņa procesiem un tendencēm TF novēršanas jomā. Jāizvērtē normatīvais regulējums, lai tas neierobežo un nekavē TF novēršanās iesaistīto institūciju iespējas iesaistīties starptautiskās sadarbības aktivitātēs.

5.10. Starptautiskās sadarbības ietvaros jāveic arī citās valstīs notikušo TF gadījumu analīze, lai izdarītos secinājumus varētu izmantot Latvijas TF novēršanas ietvaros. Īpaša uzmanība jāpievērš FATF ziņojumos aprakstīto rekomendāciju un labās prakses piemēru izvērtēšanai Latvijas kontekstā.

Starpinstitūciju sadarbība

5.11. Saskaņā ar FATF Konsolidēto stratēģiju laba sadarbība un koordinācija starp TF novēršanā iesaistītajām institūcijām ir izšķiroši būtiska, lai apkarotu terorisma finansēšanu. Efektīva informācijas apmaiņa starp TF novēršanās iesaistītajām institūcijām palielina iespēju apkopot nozīmīgu informācijas kopumu, kas nepieciešams TF novēršanā vai identificēto gadījumu izmeklēšanā.

⁶ Komentārs: saskaņā ar grozījumiem NILLTPFNL no 2019.gada 1.jūlija virtuālo valūtu pakalpojumu sniedzēji Latvijā kļūst par NILLTPFNL likuma subjektiem, un to uzraudzības iestāde būs VID. Virtuālo valūtu pakalpojumu sniedzējiem būs jāpilda vairāki pienākumi, tostarp jāsniedz ziņojumi par darbības veidu, jāizveido iekšējās kontroles sistēmas un jāziņo par aizdomīgiem darījumiem.

5.12. Efektīvas informācijas apmaiņas nodrošināšana izmeklēšanas veicināšanai ir viena no prioritātēm Latvijas TF novēršanas sistēmas uzlabošanai. Efektīva starpinstitūciju sadarbība ir kritiski svarīga jebkuru TF novēršanas pasākumu realizēšanā, jo tie visi pamatā skar vienlaikus vairāku institūciju kompetenci. TF novēršanā iesaistīto institūciju sadarbībai jābūt primāri vērstai uz:

- savlaicīgu TF gadījumu identificēšanu;
- efektīvu reaģēšanas pasākumu nodrošināšanu TF gadījumu identificēšanas gadījumos;
- informācijas apmaiņu, nodrošinot, ka vienas institūcijas rīcībā nonākusi informācija, kas var būt noderīga arī citām TF novēršanā iesaistītām institūcijām, nonāk arī šo iestāžu rīcībā;
- savstarpējās sadarbības uzlabošanu;
- savstarpējo apmācību organizēšanu par aktualitātēm TF jomā.

5.13. TF novēršanā iesaistītajām institūcijām savstarpēji sadarbojoties, jāmeklē risinājumi, kā novērst ierobežojumus vai citus apstākļus, kas kavē vai neļauj pietiekamā apjomā vai ātrumā veikt šajā dokumentā minētajiem stratēģiskajiem pamatprincipiem atbilstošus TF novēršanas pasākumus. TF novēršanā iesaistīto institūciju savstarpējā sadarbībā jāizmanto un jāuzlabo mehānismi, kas nodrošina informācijas apmaiņu starp finanšu sektoru un valsts institūcijām.

5.14. Viens no starpinstitūciju sadarbības elementiem, kuram ir kritiski būtiska nozīme ir ziņošana par aizdomīgiem darījumiem. Visām TF novēršanas pasākumos iesaistītajām institūcijām ir jānodrošina, ka par katru darījumu, kas satur aizdomīga darījuma pazīmes, tiek iespējami ātri sagatavots ziņojums FID.⁷

⁷ Komentārs: TF/PF riska ziņojumā pieejamā statistika liecina, ka ziņojumu skaits par aizdomīgiem darījumiem ar katru gadu pieaug. Ņemot vērā to, ka TF riski/draudi pēdējo gadu laikā nav būtiski pieauguši, ziņojumu skaita palielināšanās norāda uz starpinstitūciju sadarbības uzlabošanu un izpratnes par ziņošanas nepieciešamību palielināšanu.

Izpratnes palielināšana

5.15. FATF Konsolidētajā stratēģijā izpratnes palielināšana ir iekļauta, kā viena no prioritārajām darbībām, kas jāveic, lai uzlabotu TF novēršanas pasākumu efektivitāti. Saskaņā ar FATF 40 rekomendācijām⁸ valstīm [TF novēršanā iesaistītajām institūcijām] ir jāapzinās TF riski, lai nodrošinātu efektīvu TF novēršanu. Gan FATF, gan *Moneyval* eksperti lielu uzmanību pievērš TF novēršanā iesaistīto institūciju izpratnes līmenim par TF draudiem/riskiem.

5.16. Efektīvai TF novēršanai ir nepieciešamas labas zināšanas un plaša izpratne par:

- TF būtību,
- TF veidiem,
- finanšu līdzekļu un citu materiālo vērtību pārvietošanu TF nolūkos,
- teroristu organizāciju un grupu finanšu vadību,
- TF atbalsta infrastruktūru (starpnieki).

5.17. Papildus ir nepieciešamas arī zināšanas par aktualitātēm TF novēršanas jomā. Līdz ar to visām TF novēršanas pasākumos iesaistītajām institūcijām regulāri jāorganizē un jāpiedalās dažādos informatīvos semināros un apmācībās, kas ir vērsti uz izpratnes palielināšanu par 5.16. punktā minētajiem un citiem TF novēršanas jautājumiem.

5.18. Viens no finanšu pakalpojumu sektoriem, par kura darbību ir nepieciešams uzlabot zināšanas, ir darījumi ar virtuālajām valūtām. Tas ir salīdzinoši jauns un atšķirīgs norēķinu rīks/mehānisms/risinājums, kura darbības principi dod priekšrocības to izmantošanai nelikumīgu darbību veikšanā (apgrūtināta darījumu izsekojamība, darījuma pušu anonimitāte, centrāla kontroles mehānisma neesamība u.tml.), tostarp tas arī tiek izmantots TF nolūkiem.

5.19. Papildus tam nepieciešams uzlabot zināšanas arī par ziedošanu TF nolūkos tiešsaistē, kas tuvākajā nākotnē var kļūt intensīvāka.

⁸ Starptautiski atzīts standarts efektīvu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un TF novēršanas pasākumu ieviešanai

5.20. TF novēršanas pasākumos iesaistītajām institūcijām jāorganizē iekšējās apmācības, izmantojot uzkrāto pieredzi vai citus materiālus, piemēram, darbības jomai atbilstošos FATF ziņojumus, starptautiska līmeņa pasākumu materiālus u.c. Papildus izpratnes palielināšanai par TF jomu pastāvīgi jāaktualizē arī izpratne par esošo draudu situāciju.

5.21. Ņemot vērā to, ka teroristi pastāvīgi meklē jaunus veidus, kā finansiāli nodrošināt un veikt uzbrukumus, ir jāveic regulāras TF novēršanā iesaistīto institūciju apmācības un izpratnes palielināšanas pasākumi par aktualitātēm TF novēršanas jomā. Tam jābūt nepārtrauktam procesam, kas ļauj apgūt katru jaunu terorisma draudu tendenci un TF veidu. Labai izpratnei par TF draudiem/riskiem ir būtiska loma TF shēmu identificēšanā un to darbības pārtraukšanā. TF draudu/risku apzināšanās ļauj efektīvāk noteikt darbības prioritātes efektīvākai TF novēršanai esošajā situācijā un nākotnē.

5.22. Saskaņā ar FATF Konsolidēto stratēģiju labāka izpratne par teroristu izmantotajām metodēm finanšu līdzekļu piesaistīšanā un naudas pārvedumu veidiem ļauj TF novēršanā iesaistītajām institūcijām efektīvāk un precīzāk veikt novēršanas pasākumus. Izpratnes palielināšana ļauj arī identificēt TF novēršanas pasākumu vājās vietas un izstrādāt pasākumus trūkumu novēršanai.

Uz kvalitatīvu risku novērtējumu balstīta pieeja

5.23. Katrai TF novēršanā iesaistītajai institūcijai savi resursi un darbība jāplāno tā, lai prioritāri tiktu veikti tie pasākumi, kas vērsti uz identificēto risku mazināšanu. Vienlaikus jānodrošina, lai ar pienācīgu uzmanību tiktu veikti arī citi attiecīgās institūcijas kompetencē esošie pienākumi.

5.24. Risku novērtējumā nepieciešams identificēt arī tos elementus, kurus iespējams izmantot iekšējās kontroles mehānismos (piemēram, izstrādājot tipoloģijas). Šīs pieejas realizēšanā būtiska nozīme ir kvalitatīvam NRA. Vispusīgas

analīzes rezultātā tajā jābūt identificētiem visiem TF riskiem, kas var skart Latvijas finanšu sistēmu.⁹

5.25. Lai nodrošinātu TF novēršanas jomas tālāku attīstību, ir nepieciešams izdarīt secinājumus par identificētajiem TF gadījumiem un citiem prakses piemēriem. Papildus tam ir jāanalizē arī pārējo Eiropas valstu prakse, identificētās tendences un jāvērtē tās saderība ar Latvijas specifiskajiem apstākļiem. Minētās analīzes rezultāti jāņem vērā gan, gatavojot NRA, gan arī aktualizējot TF novēršanā iesaistīto institūciju vadlīnijas un iekšējās procedūras, lai tādējādi pastāvīgi uzlabotu TF novēršanas efektivitāti. Katrs jauns identificētais TF gadījums Latvijā/Eiropā vai labās prakses piemērs var būt pietiekams pamatojums esošo darbības vadlīniju pārskatīšanai.

Identificēto ievainojamību novēršana

5.26. Viena no galvenajām prioritātēm identificēto ievainojamību novēršanā ir Latvijas finanšu pakalpojumu sniedzēju uzraudzības un iekšējās kontroles mehānismu stiprināšana, lai efektīvāk identificētu TF darījumus, īpaši tranzīta darījumus, kas saskaņā ar TF/PF risku ziņojumu ir ar visaugstāko iespējamības pakāpi. Latvijas finanšu sektoram jāturpina uzlabot savas automatizētās iekšējās kontroles sistēmas, lai uzturētu augstu TF gadījumu identificēšanas efektivitātes līmeni. Savukārt FKTK jāturpina veikt aktīvus kontroles pasākumus, lai identificētu vēl esošos trūkumus. Nepieciešams stiprināt banku un arī nebanku sektoru, īpaši klientu pārbaudes procedūras, kuru veikšanā būtu jāizmanto piemērotākie no pieejamajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem.

5.27. Veicot TF novēršanā iesaistīto institūciju apmācību un izpratnes palielināšanu par TF draudiem/riskiem, īpaša uzmanība jāpievērš nebanku sektorā nodarbināto zināšanu līmeņa celšanai:

⁹ Piemērs: Eiropas valstu un tostarp arī Latvijas terorisma draudu novērtējums, kā arī FATF sniegtā informācija liecina, ka lielākajā daļā gadījumu teroristu uzbrukumi tiek finansēti ar darījumiem nelielos apmēros. Līdz ar to TF novēršanā iesaistītajām institūcijām, veicot iekšējās kontroles pasākumus, jāpievērš uzmanība arī neliela apmēra darījumiem, kuriem ir TF pazīmes.

- jārod risinājumi neklātienas finanšu pakalpojumu kontrolei un uzraudzībai, lai mazinātu to iespējas izmantot TF nolūkos;
- jārod risinājumi, kas palīdzētu efektīvāk veikt NVO saņemto ziedojumu avotu pārbaudi un izlietojuma kontroli, lai novērstu to izmantošanu TF nolūkos.

Efektīva novēršanas un reaģēšanas pasākumu plānošana

5.28. Katrai TF novēršanā iesaistītajai institūcijai, plānojot TF novēršanas un reaģēšanas pasākumus, tostarp arī iekšējās kontroles pasākumus, jāņem vērā šajā stratēģijā iekļautie pamatprincipi. Pielāgojot veicamos pasākumus aktuālajai draudu situācijai, jāņem vērā arī starptautiskās un starpinstitucionālās sadarbības ietvaros identificētie labās prakses piemēri.¹⁰

5.29. Būtisks sektors, kura kontrolei un uzraudzībai ir nepieciešams plānot TF novēršanas pasākumus, ir darījumi ar virtuālajām valūtām. Kā minēts iepriekš, teroristi arvien meklē jaunus veidus, kā nodrošināt un veikt uzbrukumus, nepiesaistot drošības dienestu uzmanību. Darījumi ar virtuālajām valūtām ir viens no piemērotiem veidiem TF darījumiem. Plānoto novēršanas un reaģēšanas pasākumu vidū jāparedz iespējas un veidus, kā novērst vai ierobežot ziedojumu vākšanu TF nolūkos tiešsaistē, jo šis TF darbības tuvākajā nākotnē var tik izmantotas arvien biežāk.

¹⁰ Piemērs: piemērojot uz kvalitatīvu draudu novērtējumu balstītu pieeju – iepazīstoties ar attiecīgajiem riska/draudu novērtējumiem – var identificēt, ka TF paredzēto līdzekļu plūsmā Latvija visticamāk būs starpposms, nevis izcelsmes vai mērķa valsts. Ņemot to vērā TF novēršanā iesaistītās institūcijas savus novēršanas un kontroles pasākumus pamatā orientē uz TF līdzekļu tranzīta mēģinājumu identificēšanu un novēršanu.

6. TF novēšanas stratēģijas ieviešana

6.1. TF novēšanā iesaistītajām institūcijām, plānojot un veicot savā kompetencē ietilpstošos pienākumus, jāņem vērā šajā dokumentā aprakstītie stratēģiskie pamatprincipi.

6.2. Šajā dokumentā minētos stratēģiskos pamatprincipus pārskata ne retāk kā reizi trīs gados vai biežāk, ja starptautiskā līmenī ir būtiski mainījusies stratēģiskā pieeja TF novēšanai (piemēram, jaunas FATF stratēģiskās vadlīnijas) un TF novēšanā iesaistītās institūcijas par to vienojas (piemēram, FSAP ietvaros).
